

การพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อการฟื้นฟูผู้กระทำ
ความผิดด้วยการกำหนดระยะเวลาพ้นมลทินของประเทศไทย
Developing Judicial Process to Rehabilitate Offenders by
Specifying The Timeline of Crime-Free Period

ปกรณ์เกียรติ วาณิชวัฒนากุล^{1*}

Pakornkiat Wanichwattanakul^{1*}

¹ สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)
กรุงเทพมหานคร 10200

¹ Program in Justice Administration, Faculty of Law, Thammasat University (Tha Prachan Campus),
Bangkok 10200

*Corresponding author: pakornkiat.wanich@gmail.com

Received: July 11, 2024; Revised: September 11, 2024; Accepted: September 16, 2024

บทคัดย่อ

การมีระยะเวลาพ้นมลทินที่เป็นปัจจัยความสำเร็จของการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษ ที่เป็นการให้โอกาสกับผู้พ้นโทษได้กลับไปดำเนินชีวิตตามปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีข้อเสนอแนะสำหรับการมีระยะเวลาพ้นมลทินที่เหมาะสมกับประเทศไทยที่จะเป็นการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในรูปแบบของการคงไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะและไม่เสียความเป็นธรรม เป็นจุดสมดุลสำหรับการมีระยะเวลาพ้นมลทินที่เหมาะสมกับประเทศไทย ส่งผลต่อความสำเร็จในการคืนคนดีสู่สังคม แก้ไขปัญหาที่เกิดจากการมีประวัติอาชญากรรมและลดผลกระทบของการมีประวัติอาชญากรรมที่ไม่เป็นไปตามหลักสัดส่วนจนเป็นข้อจำกัดของการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ส่งผลให้ผู้สมควรได้รับโอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ภายหลังการพ้นโทษไม่สามารถก้าวข้ามผ่านอุปสรรคทางอดีตในเชิงลบจากสังคม การถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม การต้องอยู่กับความรู้สึกของการมีตราบาปติดตัวไปโดยตลอดซึ่งเป็นผลของกฎหมายที่เคยได้ทำผิดพลาดไว้ งานวิจัยนี้จะเป็นการอธิบายให้รัฐและสังคมได้เข้าใจในเรื่องการมี

ระยะพ้นมลทินที่เป็นการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษ เป็นการพัฒนาหลักการมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานที่เชื่อมโยงกับคุณค่าทางสังคมซึ่งแสดงออกในรูปแบบของสำนึกร่วม (Collective Conscience) ผ่านการนำเสนอแนวคิด “การกลับสู่สภาพปกติเมื่อสิ้นสุดกระบวนการยุติธรรม” หรือที่เรียกว่า Restorative Choice Theory in Justice Administration Law ซึ่งเป็นแนวคิดการมีกระบวนการยุติธรรมที่มอบโอกาสหรือทางเลือกในชีวิตให้กับผู้พ้นโทษด้วยการมีเป้าประสงค์ที่สร้างโอกาสให้กับทางเลือกชีวิตที่เหมาะสมต่อผู้พ้นโทษที่เกี่ยวกับการเติบโตและดำเนินชีวิตที่เป็นปกติ และการสร้างความสมดุลของกระบวนการยุติธรรมที่เคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์

คำสำคัญ: ระยะพ้นมลทิน ประวัติอาชญากรรม กระบวนการยุติธรรม

Abstract

The study recommends that implementing such crime-free period in Thailand requires developing judicial process that maintains a substantial public interest and while ensuring a sense of fairness. This balanced approach, which is appropriate for crime-free period in Thailand, would facilitate the successful reintegration of ex-offenders into society, solve problems caused by having a criminal record and to mitigate the disproportionate effects of a criminal record that hinder rehabilitation. It affects those who deserve a chance to start a new life after, despite completing their punishment, cannot fully overcome society's negative attitudes, unfair discrimination and the lifelong stigma resulted from their criminal background. This objectives of this study are to help the public and society understand in such manner having a crime-free period for the rehabilitation of ex-offenders after their punishment is fully completed. This involves developing principles related to criminal record in connection with a social values, as presented through the Collective Conscience. The concept of “Restorative Choice Theory in Justice Administration Law” is also discussed. This concept emphasizes providing ex-offenders with opportunities and choices in life, enabling them to make appropriate life decision and live a normal life. It also aims to create a balance in the judicial process that recognizes the intrinsic value of each human being.

Keywords: Crime-free period, Criminal record, Judicial process

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมที่สังคมให้การยอมรับเพื่อเป็นกลไกในการสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมีความสงบเรียบร้อย โดยทั่วไปแล้วจะเข้าใจว่ากระบวนการยุติธรรมแล้วเสร็จเมื่อผู้ต้องโทษได้ถูกคุมขังตามคำพิพากษา จนครบกำหนดปล่อยตัวและได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษ แต่ในความเป็นจริงแล้วกระบวนการยุติธรรมยังไม่เสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์เพราะความมุ่งหวังอันแท้จริงของกระบวนการยุติธรรมคือการทำให้ผู้ถูกระงับโทษหรือผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดได้รับความยุติธรรมผ่านกฎหมาย ด้วยการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความหยาบช้าและเมื่อรับโทษแล้วก็ให้มีกระบวนการบำบัดฟื้นฟูเพื่อเป็นการคืนดีกลับสู่สังคมเพื่อไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก หรือที่เรียกว่าการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษซึ่งเป็นสิ่งที่กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยยังไม่มีกลไกดังกล่าวเป็นการเฉพาะ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษจะมุ่งเพื่อแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมให้ผู้พ้นโทษสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้ เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งจะเน้นกระบวนการยุติธรรมในอุดมคติที่สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับทั้งฝ่ายผู้ถูกระงับโทษหรือผู้ที่ได้รับผลร้าย และอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับฝ่ายผู้กระทำความผิดภายหลังการได้รับโทษด้วย เพราะถึงแม้ผู้กระทำความผิดจะสมควรได้รับการลงโทษตามกฎหมายและฐานความผิด แต่เมื่อได้รับการลงโทษตามกฎหมายแล้วผู้กระทำความผิดก็สมควรได้รับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในฐานะพลเมืองเช่นเดียวกัน ความเป็นมนุษย์ที่ควรต้องได้รับความเคารพตามหลักสิทธิมนุษยชน หลักสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความมนุษย์ โดยกลไกในการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษด้วยการให้โอกาสในการดำเนินชีวิตและเป็นการเยียวยาที่ส่งผลต่อความรู้สึกที่จะส่งผลต่อการแก้ไขพฤติกรรมในระยะยาวได้อย่างยั่งยืนมากขึ้น ด้วยการกำหนดช่วงการปลดปล่อยประวัติดอาชญากรรมหรือที่เรียกว่าระยะพ้นมลทิน โดยการที่รัฐส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการทะเบียนประวัติดอาชญากรรมที่เหมาะสมกับฐานความผิด และไม่ให้ประวัติดอาชญากรรมที่ผู้พ้นโทษต้องได้รับจากการกระทำความผิดต้องติดตัวจนกลายเป็นอาชญากรไปตลอดชีวิตอย่างไม่เป็นไปตามหลักสัดส่วนแบบเหมารวมทุกฐานความผิดที่ต้องมีประวัติดอาชญากรรม เหมือนดังประโยคที่ว่า “ติดคุกยังมีวันออก แต่มีประวัติติดตัวไม่มีวันลบล้างได้” เนื่องจากการมีประวัติดอาชญากรรมที่ได้หลักสัดส่วนนั้นจะส่งผลต่อความสำเร็จในการคืนดีกลับสู่สังคมได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืนกว่า ในรูปแบบของการตราเป็นกฎหมายให้สิทธิในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของผู้พ้นโทษด้วยการมีระยะพ้นมลทินที่เหมาะสมเป็นช่วงระยะเวลาของการปลดปล่อยประวัติดอาชญากรรม โดยรัฐสามารถที่จะบริหาร

การมีระยะพินมลทินภายใต้หลักการของความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมไปพร้อมกับการให้โอกาสในการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เพื่อให้สังคมยังได้รับประโยชน์จากการมีประวัติอาชญากรรมเป็นการบ่งกั้นภัยสังคมจากผู้พ้นโทษในรูปแบบที่เหมาะสมและอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้มากขึ้น

การจะทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องการมีระยะพินมลทิน ด้วยการที่จะอธิบายให้รัฐและสังคมได้เข้าใจในเรื่องอาชญากรรมที่ถือเป็นเรื่องปกติที่มีอยู่คู่กับการดำรงชีวิตในสังคม การกระทำความผิดหรืออาชญากรรมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอันปกติสุขที่เป็นเช่นนี้เพราะอาชญากรรมเชื่อมโยงกับคุณค่าทางสังคมซึ่งแสดงออกในรูปแบบของสำนึกร่วม (Collective Conscience) กล่าวคือการกระทำใด ๆ จะเป็นการกระทำความผิดก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นเป็นความขัดแย้งกับสำนึกร่วมที่คนในสังคมยึดมั่นและส่งผลให้สำนึกร่วมถูกระทบกระเทือน โดยการลงโทษเป็นองค์ประกอบที่รัฐเน้นย้ำสำนึกร่วมนี้ได้โดยอาศัยการลงโทษผู้กระทำความผิดต่อสำนึกร่วมที่รัฐกำหนด แสดงให้เห็นว่าการลงโทษเป็นมาตรการควบคุมทางสังคมรูปแบบหนึ่งและจะมีความรุนแรงมากในสังคมที่ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร เมื่อสังคมมีการพัฒนามากขึ้นรูปแบบการลงโทษก็จะมีรูปแบบที่รุนแรงใต้อยลงเนื่องจากการลงโทษเป็นผลจากการกระทำความผิดเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าพัฒนาการของกระบวนการยุติธรรมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมด้วย เช่นนั้นแล้วเมื่อประเทศไทยกำลังเข้าสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาในด้านกระบวนการยุติธรรม ตามที่ประเทศไทยได้เป็นภาคีที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มครองผู้ต้องโทษและการเคารพในหลักสิทธิมนุษยชน หากจะกล่าวว่าการมีประวัติอาชญากรรมแบบเหมารวมทุกลักษณะความผิดเป็นมาตรการที่รุนแรงเกินกว่าสัดส่วน วิธีการดังกล่าวอาจจะเหมาะสมในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่สังคมยังยึดมั่นในหลักการและแนวคิดเดิมที่เป็นการลงโทษเพื่อควบคุมมากกว่าจะเป็นกระบวนการยุติธรรมที่การลงโทษเพื่อการพัฒนาฟื้นฟูพฤติกรรมเสีย แต่เมื่อประเทศไทยได้นำหลักมนุษยธรรมการเคารพในสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาปรับใช้เพิ่มมากขึ้น จึงควรถึงเวลาที่จะต้องมีการปรับรูปแบบในเชิงหลักการของประวัติอาชญากรรมที่ควรคำนึงถึงหลักการและทฤษฎีในทางสากลของกระบวนการยุติธรรมที่มีการพัฒนาตามแนวความคิดที่เป็นปัจจุบันและคำนึงถึงผลกระทบมากขึ้น รวมทั้งเชื่อมั่นในความคิดของปัจเจกชนที่บุคคลผู้พ้นโทษควรได้รับสิทธิตามสมควรเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองให้กลับมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ รัฐจะต้องลดมาตรการในการจำกัดสิทธิเสรีภาพแต่ยังคงไว้ซึ่งความปลอดภัยของสังคมโดยรวมด้วยรูปแบบการพิจารณาประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดเป็นรายการนี้ตามฐาน

ความคิดเพื่อคัดกรองบุคคลที่รัฐเชื่อมั่นได้ว่าจะสามารถจะเป็นพลเมืองที่ดีที่ได้รับการเข้าสู่ระบบพลเมือง เป็นการกลับคืนสู่สภาพปกติภายหลังสิ้นสุดกระบวนการยุติธรรมด้วยระยะเวลาของการปลดปล่อยตัวอาชญากรรมเพื่อเป็นการเยียวยาจิตใจ พ้นจากความรู้สึกของการถูกตีตรา เป็นการจำกัดคดีที่สังคมมีต่อผู้พ้นโทษ ลดอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของผู้พ้นโทษ ซึ่งนับเป็นการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในขั้นตอนท้ายสุดที่ส่งผลให้กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ใน การคืนคนดีสู่สังคม เป็นปัจจัยหรือกุญแจของความยั่งยืนในการคงความเป็นดีของผู้พ้นโทษจริงใจไม่ให้เกิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำ

การมีระยะเวลาสั้นสำหรับกระบวนการยุติธรรมมีพื้นฐานมาจากหลักความเชื่อว่ามีมนุษย์ทุกคนมีความดีหลงเหลือ และระบบงานในกระบวนการยุติธรรมควรมีการเผื่อทางเลือกไว้ให้กับความคิดพลาด เพราะว่ามีมนุษย์ต่างก็เคยทำสิ่งผิดพลาดในชีวิตแต่ไม่ได้หมายความว่าต้องชดใช้ไปตลอดชีวิต บางครั้งผู้กระทำความผิดทุกคนไม่ใช่คนเลวเสมอไป แต่อาจคนดีที่เลือกทางเดินผิดไม่ใช่เพราะเป็นคนเลวแต่เป็นเพราะว่าเป็นมนุษย์ธรรมดาคนหนึ่งที่ทำในสิ่งที่ดีพลาดได้ ซึ่งการมีระยะเวลาสั้นจะเป็นแนวทางที่สร้างปัจจัยให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดประสบความสำเร็จได้ด้วยการลงข้อจำกัดของการมีประวัติอาชญากรรมแบบเหมารวมภายใต้แนวคิด “การกลับสู่สภาพปกติเมื่อสิ้นสุดกระบวนการยุติธรรม” หรือที่เรียกว่า Restorative Choice Theory in Justice Administration Law ซึ่งเป็นแนวคิดของการมีกระบวนการยุติธรรมที่มอบโอกาสหรือทางเลือกในชีวิตให้กับผู้พ้นโทษ ด้วยการมีเป้าประสงค์ที่สร้างโอกาสให้การเลือกชีวิตที่เหมาะสมต่อผู้พ้นโทษที่เฝ้าต่อการเติบโตและดำเนินชีวิตที่เป็นปกติ และการมีความสมดุลของกระบวนการยุติธรรมที่เคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์และความต้องการที่จะกำหนดอนาคตตนเองของผู้พ้นโทษ (Concept of giving a second chance or choice to the culprit with focus on restoration and balance in the administration of justice) ด้วยกลไกภาครัฐที่มองการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในภาพรวมด้วยภาวะความรับผิดชอบที่มุ่งต่อผลลัพธ์ (Accountability) ทั้งในส่วนองระบบงานภาครัฐและผู้กระทำความผิด กล่าวคือเป็นกระบวนการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่เพียงเพื่อให้พ้นระยะการปล่อยตัวเท่านั้นแต่เป็นกระบวนการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่คาดหวังผลลัพธ์ที่มากกว่าด้วยการส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษเป็นคนที่ดีและสามารถดำเนินชีวิตที่เป็นปกติได้ ซึ่งการมีระยะเวลาสั้นจะเป็นเครื่องมือที่เปรียบเสมือนการตรวจพฤติกรรมความดี เป็นบัญชีความดีและความสำเร็จของแต่ละขั้นตอนที่รัฐวางแผนให้กับผู้พ้นโทษตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นแก้ไขฟื้นฟูไปจนถึงขั้นสุดท้ายของการคงความดีให้ได้ตามช่วงเวลาเพื่อให้มีซึ่งโอกาสในการมีชีวิตใหม่ภายหลังการพ้นโทษ ส่งผลให้เกิดกระบวนการ

นำส่งคนดีสู่สังคมที่ต่อเนื่อง โดยการมีระยะพินมลทินจะเป็นการปรับภูมิทัศน์ให้กับกระบวนการ ยุติธรรมที่ดำเนินถึงผลกระทบในระดับปัจเจกบุคคลและเป็นการควบคุมการใช้อำนาจรัฐที่เหมาะสม ด้วยกติกาทางกฎหมายที่ทุกภาคส่วนมีเป้าหมายใหญ่ร่วมกันซึ่งที่ผ่านมาแม้แนวคิดในการมีประวัติอาชญากรรมจะนับว่าเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมและเป็นส่วนหนึ่งของการคงไว้ซึ่งความปลอดภัยสาธารณะ แต่ในอีกมุมหนึ่งกลับพบว่าประวัติอาชญากรรมที่เปรียบเหมือนสัญลักษณ์ของการเคยเป็นผู้ต้องโทษที่รัฐและระบบงานยุติธรรมได้สร้างขึ้นกลับกลายเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของผู้กระทำผิดภายหลังการพ้นโทษ โดยผลจากวิวัฒนาการทางความคิดในการลงโทษตั้งแต่สมัยดั้งเดิมที่เป็นการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน การลงโทษเพื่อการข่มขู่ และการลงโทษที่ดำเนินเพียงเพื่อให้เกิดความกลัวหรือทำลายศักยภาพในการก่ออาชญากรรมเท่านั้น จนมาถึงปัจจุบันที่แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษได้รับการวิวัฒนาการตามยุคสมัยที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดในการนำหลักการสากลที่นำไปสู่การพัฒนาแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำผิดโดยคำนึงถึงผลของการลงโทษเพื่อให้เกิดกระบวนการฟื้นฟูผู้กระทำผิดด้วยความมุ่งหวังในการคืนคนดีสู่สังคม ซึ่งเป็นที่มาของการวิจัยนี้

วิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัยด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการวิจัย ทั้งจากเอกสาร (Documents) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตลอดจนจนข้อมูล จากการศึกษาเปรียบเทียบการกำหนดระยะพินมลทินในต่างประเทศ กฎหมาย และหลักการ ปฏิบัติของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระยะพินมลทินในประวัติอาชญากรรมและ กระบวนการยุติธรรม ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร โดยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ ดังนี้ (1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Document) ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. และเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง กฎหมาย ระเบียบ และแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมในเรื่องการกำหนดระยะพินมลทิน รวมทั้ง กฎหมายและกระบวนการของการกำหนดระยะพินมลทินในต่างประเทศ และทะเบียนประวัติอาชญากรรมของประเทศไทย และ (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Document) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จาก หนังสือ บทความ รายงานผลการศึกษา เอกสารเชิงวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ แอลงการณ การเสวนา ปาฐกถา ข้อความ หรือการแสดงความคิดเห็น และการสัมภาษณ์รับฟังความเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระยะ

พืชมลทิน การฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และการพัฒนากระบวนการยุติธรรม รวมทั้ง ข้อมูลประเด็นปัจจัยในการสร้างโอกาสเพื่อการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคม

2. การสัมภาษณ์ (Interview) โดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิในภาควิชาการที่เกี่ยวกับกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการยุติธรรม การตรากฎหมาย การฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การกำหนดระยะเวลาพืชมลทิน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. เพื่อทราบทัศนคติในแง่มุมมองต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยและแนวทางในการสร้างโอกาสและความสำเร็จในการคืนคนดีสู่สังคมของผู้เคยต้องโทษ และการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่ดีภายหลังการพ้นโทษ โดยจะเป็นการสัมภาษณ์แบบกำหนดกรอบคำถามเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เสนอทัศนคติ ความคิด ข้อคิดเห็น ประสบการณ์ และข้อเสนอแนะ

3. ข้อมูลจากการสืบค้นและการสังเกตการณ์เพื่อให้นักวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยศึกษาผ่านการนำเสนอมุมมอง ความรู้สึก ความคิด และความคาดหวัง ของผู้เคยเป็นผู้ต้องโทษที่กลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติ การค้นคว้าข้อมูลของการใช้ประโยชน์จากประวัติอาชญากรรมในทางที่เหมาะสม และการกำหนดระยะเวลาพืชมลทินของต่างประเทศ รูปแบบและวิธีการการกำหนดระยะเวลาพืชมลทินในกฎหมายต่างประเทศ ตลอดจน หลักสากลที่เคารพในศักดิ์ความเป็นมนุษย์และผลกระทบต่อบริบททางสังคมที่เกิดขึ้นจากการมีระยะเวลาพืชมลทิน

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์แนวทางการกำหนดระยะเวลาพืชมลทินในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

1. การกำหนดระยะเวลาพืชมลทินเพื่อการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

การเปลี่ยนแปลงของแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดแต่เดิมที่ใช้แนวคิดในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนเป็นการลดทอนศักยภาพในการก่ออาชญากรรม และการมีอยู่ของโทษประหารชีวิตหรือการลงโทษในทางอาญาด้วยการจำคุกเพียงอย่างเดียวไม่ก่อให้เกิดผลในทางแก้ไขความประพฤติของผู้กระทำความผิด กล่าวคือโทษประหารชีวิตทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นหมดโอกาสในการกลับตัวเป็นคนดี และในส่วนการลงโทษจำคุกโดยไม่มีกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูนั้นทำให้คุณลักษณะประจำตัวของความเป็นมนุษย์เสื่อมสลายลงเนื่องจากการต้องโทษมีผลทำให้ฐานะและชื่อเสียงของบุคคลนั้นเสื่อมลงในสายตาผู้อื่น เช่นนั้นแล้วกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยจึงต้องทบทวนถึงบทบาทในกระบวนการฟื้นฟู

ผู้กระทำความผิดว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการลงโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้นหรือเป็นเครื่องมือกลไกที่จะกำหนดความสำเร็จโดยแท้จริงให้กับกระบวนการยุติธรรม ด้วยการผนวกเรื่องการฟื้นฟูสภาพหลังที่ผู้กระทำความผิดได้รับการปล่อยตัวหรือพ้นโทษเข้าสู่กระบวนการเป็นการเพิ่มปัจจัยความสำเร็จในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติและได้รับโอกาสที่เหมาะสมในการเริ่มต้น สามารถใช้ชีวิตร่วมกับสังคมในฐานะพลเมืองดี การพิจารณาถึงอุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดของผู้พ้นโทษในการปรับปรุงพฤติกรรมเสียหรือสภาพจิตใจสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งก็คือประวัติอาชญากรรมที่ติดตัวผู้กระทำความผิดไปโดยตลอด การนำเสนอแนวทางการมีช่วงระยะเวลาที่ให้ผู้กระทำความผิดได้พิสูจน์ตนเองเพื่อให้ได้รับสิทธิในการปลดประวัติอาชญากรรมที่เสมือนว่าบุคคลนั้นไม่เคยกระทำความผิด สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้โดยปกติโดยปราศจากเงื่อนไขทางประวัติอาชญากรรมที่ไม่เป็นธรรมและไม่ได้สัดส่วนกับความผิด การกำหนดให้มีระยะพ้นมลทินนั้นสามารถตราขึ้นเป็นกฎหมายด้วยการกำหนดช่วงระยะเวลาที่มีความเหมาะสมในเชิงรูปแบบภายใต้เงื่อนไขความปลอดภัยของสังคมและการคงไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ ตลอดจนประโยชน์ของรัฐในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อทำให้ความสัมพันธ์ของคู่อริกลับคืน โดยมีแนวคิดว่าเมื่อเกิดการกระทำความผิดจะต้องมีบุคคลที่ได้รับความเสียหายซึ่งหมายรวมถึงสังคมด้วย วิธีการที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้ได้รับความเสียหายและสังคมกลับสู่สถานะเช่นเดิมด้วยข้อตกลงในเชิงคุณธรรมที่พึงพอใจของทุกฝ่าย การกำหนดระยะพ้นมลทินเป็นช่วงระยะเวลาที่แน่นอนส่งผลให้ผู้กระทำความผิดสามารถรับรู้ได้ถึงสิทธิของตนเองและยอมรับในกระบวนการยุติธรรมที่มีทั้งด้านการควบคุมลงโทษและด้านการให้โอกาส ทำให้การฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพด้วยความเต็มใจเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อรับโทษและประพฤติตนเป็นคนดีเมื่อพ้นโทษเพื่อได้รับโอกาสอีกครั้ง และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีทัศนคติที่ดีต่อกฎหมายด้วยความรู้สึกที่ว่าได้รับการลงโทษก็เพราะกฎหมายและได้รับสิทธิคืนสภาพมาก็เพราะกฎหมายเช่นกัน ยอมส่งผลต่อการกลับมาเคารพกฎหมายของผู้กระทำความผิด นับเป็นการฟื้นฟูที่ได้ผลในภาพรวมอย่างยั่งยืนของความปลอดภัยในสังคมที่เป็นการลดผู้พ้นโทษที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำ

2. การกำหนดระยะพ้นมลทินในกฎหมายไทย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1) ร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. กฎหมายประวัติอาชญากรรมอยู่ระหว่างการยกร่างและเสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐบาลเพื่อนำส่งให้ฝ่ายนิติบัญญัติ

พิจารณาตามลำดับ โดยกฎหมายมีหลักการและเหตุผลเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้พ้นโทษไม่สามารถกลับมาใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติสุขในสังคม โดยเฉพาะการไม่สามารถเข้าถึงแหล่งงานหรือสถานประกอบการที่ตรงกับความรู้ความสามารถของตนภายหลังการพ้นโทษมาแล้ว คือ การที่บุคคลเหล่านั้นมีประวัติอาชญากรรมติดตัวที่ยากแก่การที่สังคมหรือผู้คนรอบข้างจะวางใจรับเข้าทำงาน อันเป็นเหตุให้ผู้เคยต้องโทษหรือเคยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์การจัดการประวัติการกระทำความผิด นับตั้งแต่การเปิดเผยและไม่เปิดเผยซึ่งประวัติอาชญากรรม หรือการเปิดเผยประวัติอาชญากรรมโดยตลอดสำหรับคดีที่มีความสำคัญและกระทบต่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวม เพื่อเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสังคมและการให้โอกาสผู้กระทำความผิดในการกลับคืนสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีการกำหนดในเรื่องการมีระยะพ้นมลทินสำหรับการไม่เปิดเผยประวัติอาชญากรรม ในหมวด 3 การไม่เปิดเผยประวัติอาชญากรรม ตามมาตรา 18 และ 19 ที่บัญญัติห้ามมิให้มีการเปิดเผยประวัติอาชญากรรมกรณีเจ้าของประวัติที่ได้รับการล้างมลทินตามกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทิน หรือเมื่อพ้นระยะเวลา 5 ปีนับแต่พ้นโทษตามคำพิพากษาเมื่อเจ้าของประวัติมิได้กระทำความผิดใดขึ้นอีกในระหว่างระยะเวลานั้นหรือมิได้อยู่ระหว่างถูกกักขังหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของพนักงานสอบสวน หรือเป็นกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาในความผิดที่กระทำความผิดโดยประมาท ความผิดลหุโทษ ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งผลของการพ้นมลทินดังกล่าวเจ้าของประวัติมีสิทธิปฏิเสธถึงการมีอยู่ของประวัติอาชญากรรมของตนได้ รวมทั้ง ได้กำหนดเงื่อนไขด้านความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมตามมาตรา 23 ความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง แม้ผู้เป็นเจ้าของประวัติ จะได้รับการล้างมลทินตามกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทิน หรือพ้นระยะเวลาห้าปีนับแต่พ้นโทษตามคำพิพากษาแล้วก็ให้เปิดเผยประวัติอาชญากรรมได้

2) กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประวัติอาชญากรรมของประเทศไทย และที่เป็นปัจจัยต่อการมีระยะพ้นมลทิน ปัจจุบันได้มีกฎหมายที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ และให้หลักการในเรื่องของศักดิ์ศรีความมนุษย์มากขึ้น เป็นผลต่อการตระหนักรู้ต่อสิทธิของพลเมืองที่เป็นไปตามหลักสากล ซึ่งภาครัฐควรต้องปรับตามสภาพการณ์ของกฎหมายให้สอดคล้องไปโดยตลอดกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม โดยในการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมที่ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยประวัติอาชญากรรมเพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จของการที่จะบัญญัติในเรื่องการกำหนดระยะพ้นมลทินที่เป็นช่วงปลอดภัยประวัติอาชญากรรมสำหรับผู้พ้นโทษ ที่ยึดโยง

ต่อบริบทความพร้อมจากวิวัฒนาการของกฎหมายอื่นในเรื่องการคุ้มครองสิทธิพลเมืองและควบคุมการใช้อำนาจรัฐตามหลักนิติธรรมอย่างไม่ละเลยต่อความเป็นปัจเจกบุคคล ประกอบกับการมีกฎหมายที่เป็นการคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยอย่างเข้มข้น ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสะท้อนถึงความพร้อมของช่วงเวลาในการมีระยะพ้นมลทินสำหรับประเทศไทย ดังนี้ (1) ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 (2) พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 (3) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 (4) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และ (5) พระราชบัญญัติล้างมลทิน โดยประเทศไทยได้มีการจัดทำมาแล้ว 8 ฉบับ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475 พระราชบัญญัติล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ. 2489 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550

3. กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการกำหนดระยะพ้นมลทินและการลบประวัติอาชญากรรม

ระบบระยะพ้นมลทินในกฎหมายต่างประเทศซึ่งได้ศึกษาของประเทศสิงคโปร์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสหราชอาณาจักร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การกำหนดระยะพ้นมลทินของประเทศสิงคโปร์ ศึกษาข้อมูลจากพระราชบัญญัติการเก็บข้อมูลอาชญากรรม (The Statutes of the Republic of Singapore Registration of Criminals ACT 1949) กฎหมายได้บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดที่จะสามารถได้รับการชดเชยความผิดในประวัติอาชญากรรมของตนเองหรือการพ้นระยะพ้นมลทินได้ก็ต่อเมื่อผ่านระยะเวลาที่พ้นมลทินตามที่กฎหมาย (Crime Free Period) ตามมาตรา 7B (4) เป็นเวลา 5 ปีติดต่อกัน ซึ่งจะเริ่มนับระยะเวลาหลังจากที่รับโทษแล้วหรือวันสุดท้ายที่ได้รับโทษจำคุก

โดยมีเงื่อนไขกำหนดให้ในช่วงระยะเวลาที่ได้เข้าสู่ระยะในการชดใช้ความผิดของระยะพ้นมลทิน (Criminal record of Singapore crime may become spent) และผู้นั้นจะต้องไม่กระทำความผิดหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอื่นตามกฎหมาย ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญา (Criminal Law Temporary Provision Act 1955) (ฉรพ. ๖๓ จ.อาญา, 2543) ไม่เกี่ยวข้องกับการครอบครองยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด และสารเสพติดที่ทำให้เกิดอาการมึนเมาหรือส่งผลกระทบต่อระบบประสาท (Misuse Drugs Act 1973 / Intoxicating Substances Act 1987)¹ ทั้งนี้ เมื่อได้ชดใช้ความผิดตามระยะเวลาของการเข้าสู่ระยะพ้นมลทิน 5 ปี แล้ว จึงจะได้รับการพิจารณาเป็นผู้พ้นมลทินและเสมือนว่าไม่เคยมีประวัติอาชญากรรมมาก่อน

2) การกำหนดระยะพ้นมลทินของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีโดยศึกษาข้อมูลจากพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรมกลางและการกำหนดมาตรฐานทะเบียนประวัติอาชญากร (Act on the Central Criminal Register and the Educative Measures Register) กฎหมายได้กำหนดถึงวัตถุประสงค์ในการกำหนดวิธีการ รูปแบบ มาตรฐานของข้อมูลและระบบงานประวัติอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลประวัติอาชญากรรมทั้งหมดภายใต้สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี รวมทั้ง การบัญญัติข้อบังคับของการมีและใช้ประวัติอาชญากรรม สิทธิและขั้นตอนที่เป็นผลต่อเนื้อหาของประวัติอาชญากรรม การลบประวัติอาชญากรรม ตลอดจนการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องประวัติอาชญากรรม โดยให้สำนักงานสำนักงานทะเบียนอาชญากรรมกลาง (Federal Central Criminal Register) ทำหน้าที่ในการกำกับและบริหารข้อมูลประวัติอาชญากรรม ทั้งนี้ การกำหนดระยะพ้นมลทินของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้บัญญัติไว้ในหมวด 4 (Chapter 4) เรื่อง การลบ (Deletion) ที่ได้กล่าวถึงการกำหนดระยะพ้นมลทินด้วยการให้สิทธิแก่ผู้พ้นโทษในการลบประวัติอาชญากรรม ดังนี้ (1) เมื่อพ้นโทษมาแล้ว 5

¹ The Statutes of the Republic of Singapore Registration of Criminals ACT 1949.7B. – (4) In this section “crime-free period” means a period of not less than 5 consecutive years starting from the relevant date applicable to a person, during which the person

(a) has not been convicted of a crime;

(b) has not been unlawfully at large in relation to any crime;

(c) has not been detained or subject to police supervision under section 30(1) of the Criminal Law (Temporary Provisions) Act 1955; and

(d) has not been subject to a supervision order or admitted to an approved institution under the Misuse of Drugs Act 1973 or admitted to an approved centre under the Intoxicating Substances Act 1987”

ปี สำหรับการลงโทษความผิดตามคำพิพากษาให้จำคุกน้อยกว่า 3 เดือน หรือบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชน (2) เมื่อพ้นโทษมาแล้ว 10 ปี สำหรับการลงโทษความผิดตามคำพิพากษาให้จำคุกไม่เกิน 1 ปี (3) เมื่อพ้นโทษมาแล้ว 15 ปี สำหรับการลงโทษความผิดตามคำพิพากษาในการกระทำความผิดที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในกรณีอื่น และ (4) เมื่อพ้นโทษมาแล้ว 20 ปี สำหรับการลงโทษความผิดตามคำพิพากษาในการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง²

3) การกำหนดระยะเวลาพ้นมลทินของสหราชอาณาจักรโดยได้ศึกษาข้อมูลจากพระราชบัญญัติการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ค.ศ. 1974 (The Rehabilitation of Offender Act 1974) สหราชอาณาจักรได้กำหนดกฎหมายเพื่อให้ผู้ที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดได้มีโอกาสที่จะลบล้างข้อมูลในประวัติอาชญากรรมหรือพ้นมลทินจากประวัติความผิด ได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ในการกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง โดยระบุให้ผู้กระทำความผิดหรือที่เรียกว่าการได้ชดใช้โทษเพื่อการพ้นมลทิน (Spent) และเรียกช่วงระยะเวลาดังกล่าวว่าระยะเวลาฟื้นฟู (Rehabilitation) ซึ่งจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกรณีฐานความผิด ลักษณะของการกระทำความผิด ระยะเวลาต้องโทษ และองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 5(2) ที่ได้กำหนดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการกลับมาใช้ชีวิตปกติของผู้ต้องโทษ หรือการกลับเข้าสู่กระบวนการในการทำงานโดยวางหลักเกณฑ์ลักษณะของโทษและจำนวนปีของระยะเวลาที่สัมพันธ์กับระยะเวลาที่ต้องโทษ ซึ่งบุคคลที่ได้ผ่านช่วงระยะเวลาแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation Period) สามารถกลับมาใช้ชีวิตโดยการปฏิเสธถึงการมีอยู่ของประวัติอาชญากรรมนั้น การกลับมาใช้ชีวิตทำงาน

² Act on the Central Criminal Register and the Educative Measures Register Order 1984 (Federal Central Criminal Register Act in the version published on September 1984). Section 46 "Time limit after which entries are deleted—Entries are deleted

1. after five years in the case of convictions

a) to payment of a fine of no more than 90 daily rates if no entry has been made in the Register concerning a term of imprisonment, detention of military personnel or a youth penalty,

1a. after 10 years in the case of convictions for an offence ... of the Criminal Code where a), b) and 2.b) to a term of imprisonment or detention ... of more than three months, but no more than one year and c) to a youth penalty of more than one year, except in the cases referred to in no.1,

2. after 20 years in the case of convictions for a criminal offence ... of the Criminal Code to a sentence of imprisonment or a youth penalty of more than one year and

3. after 15 years in all other cases."

ซึ่งสามารถสมัครทำงานได้โดยไม่ต้องแจ้งประวัติการกระทำผิดของตน³ ดังนั้น ผลจากการเข้าสู่ระบบมณฑลตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจะส่งผลให้เป็นการลบประวัติอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ในการฟื้นฟูผู้ที่เคยต้องโทษให้ได้รับประโยชน์จากการให้โอกาส ถือเป็นกระบวนการยุติธรรมที่เพิ่มเติมมากกว่าการนำตัวมาลงโทษแล้วปล่อยให้เผชิญผลกระทบจนกลายเป็นปัญหาต่อไปภายหลัง โดยเมื่อภายหลังการฟื้นฟูโทษแล้ว รัฐจะกำหนดช่วงระยะเวลาพักโทษเป็นช่วงระหว่างที่รอสิทธิของการได้รับการเข้าสู่การปลดประวัติอาชญากรรมด้วยกระบวนการบริหารพฤติกรรมของผู้พ้นโทษ (Behavior Control) หรือที่เรียกว่าช่วงของการชดใช้ความผิดภายหลังการฟื้นฟูโทษที่เป็นการพิสูจน์ถึงความตั้งใจการเป็นคนดีของสังคมและการเป็นพลเมืองที่ดีของรัฐ

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในการกำหนดระยะเวลาพักโทษ

1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทำให้ความสัมพันธ์ของคู่กรณีกลับคืน (Restoration) เมื่อเกิดการกระทำผิดจะมีบุคคลที่ได้รับความเสียหายซึ่งรวมถึงสังคมด้วย ดังนั้น จึงควรมีวิธีการที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิด ผู้ได้รับความเสียหาย และบุคคลในสังคมยังคงเดิมโดยไม่ได้รับผลร้ายเกินกว่าที่ควรจะเป็น ด้วยข้อตกลงเกี่ยวข้องกับ การลงโทษและการชดใช้ในด้านต่าง ๆ เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย สังคมได้รับประโยชน์โดยรวมที่ได้แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับมาเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศ

2) การลงโทษเพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิด (Reformation and Rehabilitation) เป้าหมายที่จะใช้การลงโทษเป็นวิธีการเปลี่ยน แก้ไข หรือเยียวยารักษาจิตใจของผู้กระทำความผิด เพื่อลดความรู้สึกล่อล้อนด้านกฎหมาย กลับมาเคารพและมีความรู้สึกที่ดีต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย ผลของการลงโทษในลักษณะเฉพาะตัวกับผู้กระทำความผิดด้วยความประสงค์จะมีให้บุคคลนั้นกระทำความผิดขึ้นอีก สร้างแรงจูงใจไม่ให้เกิดการกระทำผิดใน

³ The Rehabilitation of Offender Act 1974 (Exceptions) Order 1975 (Amendment) (England and Wales) Order 2013. ““For the purposes of this Act and subject to subsections (3) and (4), the rehabilitation period for a sentence is the period-

(a) beginning with the date of the conviction in respect of which the sentence is imposed, and

(b) ending at the time listed in the following Table in relation to that sentence”

การใช้บทลงโทษเป็นเครื่องมือทำให้จิตใจของผู้กระทำความผิดนั้นยอมรับว่าการกระทำความผิดเป็นสิ่งไม่ถูกต้องและตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามกฎหมาย

3) การล้างมลทิน เป็นวิธีการรูปแบบหนึ่งที่รัฐสมัยใหม่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มีผลเป็นการคืนสิทธิให้แก่บุคคลผู้กระทำความผิด เนื่องจากรัฐเชื่อว่าบุคคลดังกล่าวได้กลับตัวเป็นคนดีจึงได้ปล่อยตัวกลับสู่สังคมภายนอก ประกอบกับแนวความคิดการล้างมลทินที่ว่ามลทินหรือตราบาปใด ๆ ที่เกิดจากการกระทำความผิด หรือการลงโทษควรจะสิ้นสุดลงไปพร้อมกับการพ้นโทษของผู้กระทำความผิด ดังนั้น เมื่อผู้กระทำความผิดพ้นโทษแล้ว มลทินหรือตราบาปดังกล่าวก็ควรจะถูกล้างไปด้วย

4) แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ความเชื่อในเจตจำนงในการกระทำของมนุษย์เป็นผลจากปัจจัยต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งบางคนอาจมีบุคลิกภาพที่บกพร่องหรือไม่สมบูรณ์จนนำไปสู่การกระทำความผิด จึงควรที่จะต้องมีโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูที่เป็นการเฉพาะรายเพื่อให้ผู้ต้องโทษแต่ละรายได้รับการอบรม นำนัด และฟื้นฟูที่เหมาะสม การแก้ไขทางด้านอารมณ์ จิตใจ และทัศนคติ เพื่อให้ได้รับการฟื้นฟูด้วยการสนับสนุนโอกาสในการกลับตัวและเริ่มต้นชีวิตใหม่ของผู้ต้องโทษที่มุ่งผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแบบยั่งยืนได้เป็นผลสำเร็จ

5) การบำบัดฟื้นฟูแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคมได้ (Reintegration to Society) เมื่อผู้กระทำความผิดได้ถูกศาลพิพากษาและกำหนดโทษทางอาญาต่าง ๆ ผู้กระทำความผิดควรได้รับโอกาสในการกลับตัวและสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ภายหลังการพ้นโทษ เพื่อให้สามารถกลับสู่สังคมได้โดยสมบูรณ์ ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ (Recidivism) ด้วยโอกาสที่รัฐและสังคมหยิบยื่นให้กับผู้ต้องโทษ

6) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรมของมนุษย์ โดยหลักการแห่งความเสมอภาคในโอกาส (The Principle of Fair Equality of Opportunity) ซึ่งเป็นแนวคิดสำหรับการกำหนดในเรื่อง สิทธิ ที่มีความหมายในทางสิทธิทางกฎหมาย เป็นอำนาจและประโยชน์ที่กฎหมายรับรองให้การคุ้มครองและสิทธิทางศีลธรรม เป็นสิทธิที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดของคนทั่วไปว่าวิถีทางที่ถูกต้องและเป็นธรรมในกรณีหนึ่งกรณีใด ซึ่งเป็นผลต่อในเรื่องในเรื่อง เสรีภาพ ที่เป็นอำนาจของบุคคลที่จะตัดสินใจดำเนินพฤติกรรมของตนโดยไม่มีบุคคลอื่นใดมีอำนาจสอดแทรก ภายใต้การคำนึงถึงกฎเกณฑ์ของสังคมโดยเฉพาะที่เป็นกฎหมาย กล่าวคือ อำนาจของคนเราที่จะตัดสินใจด้วยตนเองที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการสิ่งใดซึ่งไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายหรือบรรทัดฐานศีลธรรมอันดี และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

ทั้งนี้ เมื่อมีการเทียบเคียงให้ประเด็นหลักการแห่งความเสมอภาคในโอกาสกับการพิจารณาถึงประวัติอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดแม่พันโทษไปแล้วยังต้องได้รับอยู่อย่างไม่เป็นเหมาะสมในบางประการ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเป็นไปตามหลักการกระบวนการยุติธรรมจึงควรนำแนวทางเพื่อเป็นการพัฒนาแก้ไขปัญหาวจรของอาชญากรรมในการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสมต่อไป

อภิปรายและสรุปผล

การมีระยะพ้นมลทินที่กำหนดในทางกฎหมายประวัติอาชญากรรมนั้นจะเป็นกลไกที่สามารถแก้ปัญหาของระบบงานยุติธรรมในปัจจุบันของประเทศไทยที่ประสบอยู่เกี่ยวกับผลกระทบของผู้พันโทษที่ได้รับเกินสมควรอย่างไม่ได้สัดส่วนกับฐานความผิด ปัญหาการกระทำผิดซ้ำ โดยเป็นผลกระทบที่มาจากรัฐเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขที่เป็นปัญหาดังกล่าวจากการที่ไม่มีกฎหมายหรือระเบียบกลางในเรื่องการบริหารประวัติอาชญากรรมที่เหมาะสม เนื่องจากกรณีกฎหมายที่กำหนดให้สิทธิการพ้นมลทินจะเป็นการแก้ไขปัญหาโดยรวมที่ไม่กระทบต่อกฎหมายอื่นหรือต้องแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ เพราะมีกฎหมายหลายฉบับที่กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเข้าสู่ตำแหน่งที่เป็นกรณีการมีให้บุคคลที่เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเข้าสู่ตำแหน่ง โดยการมีวิธีการกำหนดระยะพ้นมลทินเป็นกฎหมายจะก่อให้เกิดการยอมรับร่วมกันผ่านกระบวนการตรากฎหมายที่มีกรกลั่นกรองทั้งในระดับหน่วยงาน ฝ่ายบริหารโดยคณะรัฐมนตรี ฝ่ายนิติบัญญัติโดยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาที่จะได้อภิปรายอย่างรอบด้าน การได้รับสิทธิทางประวัติอาชญากรรมและการยอมรับของมีสิทธิดังกล่าวจะเป็นปัจจัยของความสำเร็จในการคืนคนดีกลับสู่สังคมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันถึงคุณค่าในการให้โอกาสกับผู้พันโทษเมื่อมีการนำกฎหมายประวัติอาชญากรรมที่มีการกำหนดระยะพ้นมลทินมาใช้กับรัฐและสังคมต่อไป ซึ่งการมีระยะพ้นมลทินจะเป็นการฟื้นฟูที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจ ความคิด และความรู้สึกของผู้กระทำความผิด ที่ส่งผลต่อความหวังเหวนในโอกาสที่ได้รับจากการพ้นระยะมลทินจนไม่ยากที่จะกระทำความผิดซ้ำ (Recidivism and Reoffending) ซึ่งจะเป็นการตัดวงจรของการกระทำผิดติดนิสัยจนยากต่อการแก้ไขพฤติกรรมให้กลับคืนสู่สภาพปกติในภายหลัง เป็นประโยชน์ต่อการลดปัญหาอาชญากรรมให้กับสังคมได้มากขึ้น ทำให้เกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมที่คำนึงถึงทุกภาคส่วนอย่างไม่ละเลยแม้บุคคลนั้นจะเป็นผู้เคยกระทำความผิดก็ตาม ลดอคติที่สังคมมีต่อผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและยอมรับผู้พันโทษ การไม่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุเพราะเป็นผู้เคยกระทำความผิดที่มีประวัติ

อาชญากรรม รัฐและสังคมได้เรียนรู้จากการมีกระบวนการกำหนดระยะพ้นมลทินซึ่งจะเป็นผลต่อความคาดหวังในความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคม หรือที่เรียกว่า Success of Reintegration ของผู้กระทำความผิดที่เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษ

การนำระยะพ้นมลทินมาปรับใช้ให้เหมาะกับกาลสมัยของกฎหมายและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ด้วยการเพิ่มขั้นตอนการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในเชิงคุณภาพที่เห็นว่าเป็นการแก้ไขทางจิตใจและความรู้สึก เป็นการขยายมุมมองทางสังคมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อให้คุณค่าทั้งกับสังคมและผู้กระทำความผิด เพราะการแบ่งคนระหว่างคนดีกับคนไม่ดีนั้นเป็นเรื่องง่ายเมื่อเราเป็นคนขีดเส้นแบ่ง แต่เมื่อเราเป็นผู้ถูกแบ่งแล้วคงเป็นเรื่องที่ยากในความรู้สึกและการดำเนินชีวิต ที่ผ่านมามีผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโอกาส ถูกตีตราจากสังคม สังคมไม่เปิดรับต่อการทำงาน ต้องวนกลับไปสู่สิ่งแวดล้อมเดิม ส่งผลให้ขาดโอกาสที่จะกลับมาดำเนินชีวิตได้เหมือนคนปกติ และหากรัฐยิ่งกำหนดมาตรการควบคุมที่เข้มงวดด้วยประวัติอาชญากรรมประกอบเข้ากับสังคมที่ยิ่งปิดกั้น ก็จะเป็นการเพิ่มผู้กระทำความผิดที่ขาดโอกาสมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเชื่อว่าถ้ารัฐกำหนดกระบวนการที่เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมที่ให้ออกสาขังแล้วย่อมจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดที่จะเป็นคนไม่ดีต้องกลับไปกระทำความผิดซ้ำมีจำนวนน้อยลง และจะมีจำนวนผู้พ้นโทษที่ได้รับการฟื้นฟูด้วยระยะพ้นมลทินเป็นคนที่ดีเพิ่มมากขึ้น ทางเลือกในการให้มีการกำหนดระยะพ้นมลทินในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยอาจดูเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทยและพึ่งดูน่ากังวลต่อความปลอดภัยของสังคม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงระบบในกระบวนการยุติธรรมด้วยแนวทางที่ดูสุดโต่งแต่ถ้าพิจารณาในอีกมุมหนึ่งแล้วอาจหมายถึงการแก้ปัญหาคือต้นตอที่เป็นได้ “Radical simply means grasping things at the root.” กล่าวคือการให้กลับสู่สถานะเดิมในทางสังคมโดยปราศจากประวัติอาชญากรรมเพื่อจูงใจให้ผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและเชื่อมั่นในโอกาสภายหลังพ้นโทษ เพราะทุกคนควรได้รับโอกาสครั้งที่ 2 “Everyday is a second chance” การกำหนดระยะพ้นมลทินเป็นกฎหมายจะเป็นการปรับแนวทางจาก “หลักนิติวิธี” มาสู่ “หลักนิติธรรม” เป็นการให้ความสำคัญการมีประวัติอาชญากรรมที่คำนึงถึงผลกระทบไปพร้อมกับการใช้ประโยชน์ยกระดับจากทะเบียนประวัติอาชญากรรมที่เป็นการดำเนินการในเชิงระบบมาสู่การดำเนินการในเชิงหลักการด้วยการมีกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับประวัติอาชญากรรมและการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งจะแสดงถึงการที่ประเทศไทยมีการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ที่ส่งเสริมการเป็นนิติรัฐและนิติธรรม ทั้งนี้ จากข้อมูลดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) (เศรษฐกิจ ทวีสิน, 2567) จากองค์กร World Justice Project ที่จัดลำดับหลักนิติธรรมทั่วโลก โดยในปี พ.ศ. 2566 พบว่าประเทศไทยได้ 0.49 คะแนน เป็นอันดับที่ 82 จาก 142 ประเทศทั่วโลก โดยปัจจัยด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) ซึ่งประเทศไทยได้ 0.41 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 76 และปัจจัยด้านสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) ประเทศไทยได้ 0.46 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 101 จากคะแนนดังกล่าวสะท้อนว่าหากประเทศไทยมีกลไกที่ทำให้คะแนนปัจจัยเพิ่มขึ้นก็จะทำให้เกิดสังคมที่เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น การมีกำหนดระยะเวลาพินัยกรรมที่ดีและเหมาะสมก็จะเป็นหนึ่งปัจจัยของคะแนนที่เพิ่มขึ้นเพราะทำให้เกิดสังคมที่เป็นธรรมอย่างมีคุณค่า เป็นการปรับจากหลักนิติวิธีที่ให้ความสำคัญกับการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมด้วยประวัติอาชญากรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักการปกครองด้วยการควบคุมอย่างเข้มงวดไปสู่หลักนิติธรรมที่ให้คุณค่ากับความเป็นธรรมมากกว่าเพียงแค่การบังคับใช้กฎหมายเป็นการทำงานโดยไม่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์และองค์ประกอบอื่นที่อาจได้รับผลกระทบได้

การที่จะกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการเข้าสู่ระยะพินัยกรรมเพื่อการปรับเปลี่ยนผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนให้สามารถได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นช่วงระยะเวลายืนยันที่การันตีการได้รับช่วงของการปลอดจากประวัติอาชญากรรม โดยเมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาของการเบี่ยงเบนในผู้กระทำความผิดรวมถึงระยะเวลาต้องโทษ เมื่อพ้นผิดและได้รับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูแล้วตามหลักการผู้นั้นจะถูกถือว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอีกหรือไม่ ประกอบกับเมื่อมีช่วงระยะเวลาที่กำหนดเป็นเงื่อนไขในการเว้นระยะที่ไม่ได้กระทำความผิดอีก บุคคลนั้นควรได้รับการหลุดพ้นจากการตีตราหรือระบายนี้อันให้ความชั่วร้ายโดยการปฏิเสธการตีตราซึ่งกระบวนการยุติธรรมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ผ่านความพยายามในการให้ความเชื่อมั่นของการแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่จะส่งผลต่อการเลิกระบายนี้อันให้ความชั่วร้ายจากการพิสูจน์ด้วยหลักการที่ถูกต้องและระยะเวลาที่เหมาะสม เพราะแม้ว่าอาชญากรรมจะเป็นสิ่งที่ไม่ดีแต่หากสังคมผลักดันให้ผู้กระทำความผิดถลาลึกลงไปอีกโดยไม่เปิดช่องให้มีโอกาสในการแก้ไขปรับปรุงตัว ก็จักกลายเป็นภัยต่อส่วนรวมมากขึ้นจนไม่อาจจะแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นคนดีได้ ทั้งนี้ ด้วยความเชื่อว่าการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษด้วยการมีระยะพินัยกรรมจะส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมได้เดินทางมาจนปลายทางอย่างแท้จริง เหมือนเช่นสายธารแห่งความยุติธรรมที่เริ่มต้นจากพลเมืองที่ดีที่ไม่มีประวัติอาชญากรรมมาควบคุมมาสู่การเป็นผู้กระทำความผิดด้วยความผิดพลาดประการใดก็ตามจนเป็นเหตุให้ต้องโทษและมีประวัติอาชญากรรม และต่อด้วยการส่งคืนผู้เคยกระทำความผิดกลับไปสู่สังคมด้วยการเป็น

พลเมืองที่ดีอีกครั้งโดยปราศจากข้อจำกัดที่เป็นผลจากการมีประวัติอาชญากรรม เป็นการกลับสู่สภาพปกติเมื่อสิ้นสุดกระบวนการยุติธรรมตามแนวคิดที่ได้นำเสนอไว้ เชื่อว่าการมีระยะพินมลทินจะสามารถดึงดูดด้านที่ดีของผู้เคยกระทำความผิดและด้านที่ดีของสังคมให้คุณค่ากับโอกาสที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมและความดีสาธารณะไปพร้อมกับคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นผลให้เกิดกระบวนการยุติธรรมที่สมบูรณ์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้มีการตรากฎหมายพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. โดยบัญญัติเรื่องการกำหนดระยะพินมลทิน ซึ่งจะเป็นการสร้างคุณค่าให้กับความเป็นมนุษย์และคุณค่าในเชิงสังคม และส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายกับสังคมและการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ตลอดจน การเป็นนิติรัฐของประเทศไทยที่สะท้อนถึงการมีกฎหมายที่คำนึงถึงสิทธิของผู้พ้นโทษในฐานะพลเมืองอย่างไม่ละเลยไปพร้อมกับการสร้างสมดุลระหว่างโอกาสและความปลอดภัยของสังคม จึงควรมีการกำหนดให้มีมาตรการที่เกี่ยวกับการมีระยะพินมลทินในบทบัญญัติของกฎหมาย ดังนี้

1. การกำหนดฐานความผิด อัตราโทษ ลักษณะความร้ายแรงและพฤติกรรมของการกระทำความผิด ตลอดจน ผลร้ายจากการกระทำความผิด เป็นหลักเกณฑ์ของสิทธิในการได้รับระยะพินมลทินที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
2. การกำหนดช่วงระยะเวลาพินมลทินที่บัญญัติไว้ โดยกำหนดเป็นช่วงระยะเวลา 5 ปี นับแต่พ้นโทษตามคำพิพากษา
3. การกำหนดองค์กรเพื่อทำหน้าที่พิจารณาขอประวัติอาชญากรรมและการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องกับประวัติอาชญากรรมไว้เป็นการเฉพาะ

ทั้งนี้ เพื่อให้การกำหนดระยะพินมลทินเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม สามารถปรับเข้ากับบริบทของสังคม และเป็นกฎหมายที่เคารพสิทธิพื้นฐานอย่างรอบคอบและเหมาะสม คงไว้ซึ่งความปลอดภัยของสังคมอย่างสมดุลระหว่างการให้โอกาสกับการป้องกัน ภายใต้มาตรการคุ้มครองผู้ที่อาจได้รับผลกระทบ เป็นการฟื้นฟูภายหลังการพ้นโทษที่เต็มเต็มกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูของประเทศไทยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมและการอำนวยความสะดวกให้กับพลเมืองของประเทศไทย ด้วยการมีกฎหมายที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน เป็นไปตามแนวทางของการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและ

กฎหมายเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Better Regulations) ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมและสังคมได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษา คณะกรรมการคชฎีนิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ และท่านอาจารย์ เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยพะเยา คณะกรรมการพิจารณาบทความและผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และตรวจแก้ไขบทความประกอบคชฎีนิพนธ์นี้ ตลอดจนให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจ ซึ่งเป็นประโยชน์ยิ่งในการจัดทำบทความฉบับนี้ให้แล้วเสร็จสมบูรณ์ ทั้งนี้ หากบทความนี้สามารถมีคุณประโยชน์ในทางวิชาการได้ ขอยกความดีนั้นให้แก่บุคคลข้างต้น แต่หากมีข้อบกพร่องประการใดข้าพเจ้าขอน้อมรับและขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

เศรษฐา ทวีสิน (ปาฐกถาพิเศษ). (2567). **เวทีสาธารณะด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law Forum)**. วันที่ 5 มกราคม 2567. กรุงเทพฯ: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ).

ณรงค์ ใจหาญ. (2543). **กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย**.

สำนักพิมพ์วิญญูชน. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

กองกฎหมายกระบวนการยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2566). **หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา**. สืบค้น 18 มีนาคม 2566, จาก <http://web.krisdika.go.th/data/outsidedata/article77/filenew/10.1.pdf>.

วีระ ใจจาเยะ. (2546). **เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายมหาชน (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หน่วยที่ 15–18.

แวดส์ เ累่มอนด์. (2564). **ปรัชญากฎหมาย (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บู๊ตสเคป, 167–168.

ศิรสา พูลสนอง. (2543). **การล้างมลทินในประเทศไทย**. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 25–27.

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย: TIJ. (2563). **ผู้หญิงในคุก ชีวิตคนหรือสูตรสมการ**.

สืบค้น 20 เมษายน 2566, จาก <https://knowledge.tijthailand.org/th/article/detail/17>.

- สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สิตะสิทธิ์. (2558). **แนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมไทย**. (นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 145–146.
- C.L. Ten. (1978). **Crime, Guilt and Punishment**. Oxford: Basil Blackwell, 217–218.
- Herbert L Packer. (1979). **The Limits of the Criminal Sanction California**. Stanford University Press, 36 – 39.
- Latessa, Edward J. Listwan, Shelley L. and Koetzle Deborah. (2015). **What Works (and doesn't) in Reducing Recidivism**. Kindle ed. London: Routledge.
- Prison Fellowship International. (2008). **Restorative Justice briefing paper, Washington**. DC: Center for justice&Reconciliation.
- Draft Statutory Instruments. (2013). **The Rehabilitation of Offender Act 1974 (Exceptions) Order 1975 (Amendment) (England and Wales) Order 2013**.
- The Statutes of the Republic of Singapore Registration of Criminals ACT 1949.
- The Rehabilitation of Offenders Ordinance Act. (1986). **This Ordinance may be cited as the Rehabilitation of Offenders Ordinance**. Retrieved Order 2012, Form <https://www.elegislation.gov.hk/hk/cap297>.
- World Justice Project org. (2023). **Ranking: Countries Scored by Overall Score**. Retrieved October 30, 2023, Form <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global/2023>.